

Maahanmuuttajien terveyskysymyksistä Aasia-Eurooppa-akselilla 20.4.2012

Sirkka Komulainen, erikoistutkija

Barcelonassa järjestettiin maaliskuussa 2012 kansainvälinen Asia-Europe Foundation -tutkijatapaaminen, jonka teemana oli Aasiasta Eurooppaan tulevien maahanmuuttajien terveys yhteiskuntapoliittisena ongelmana. Tarkastelen artikkelissani työryhmäkeskusteluissa esiin nousseita kysymyksenasetteluita.

Maahanmuutto terveysongelmana? Tämän päivän Ellis Islandit

Kansainvälisissä keskusteluissa esiintyy laajalti levinneitä myyttejä, joissa aasialaiset maahanmuuttajat nähdään 'taudinkantajina' ja terveydenhoitopalvelujen rasitteena vastaanottavissa maissa. Aasialaisten nähdään tuovan mukanaan poikkeavia epidemiologisia profileja sekä terveyden- ja sairaudenhoitoon liittyviä uskomuksia, jotka ovat länsimaisen lääketieteen mukaan pahimmillaan terveydelle haitallisia. Äärimmillään globaalit keskustelut muistuttavat sadan vuoden takaisia Ellis Islandin tapahtumia Yhdysvalloissa, joissa ei-toivottuja maahanmuuttajia käännytettiin takaisin terveydentilan, 'rodun' ja yhteiskuntaluokan perusteella.

Maahanmuuttoprosessi – yksilön vai yhteiskunnan terveysongelma?

Tällä hetkellä tiedetään, että suurin osa Eurooppaan suuntautuvista aasialaisista maahanmuuttajista on nuorempia ja terveempiä kuin vastaanottavien maiden kantaväestö. Ongelma on sen sijaan siinä, että maahanmuuttoprosessi itsessään luo haavoittuvuutta. Maahanmuuttajat (varsinkin paperittomat) voivat pelkästään matkan aikana altistua terveydelle haitallisille riskeille ja olosuhteille, jotka vaikuttavat heidän fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiinsa. Vastaanottavassa maassa voi sen lisäksi ilmetä pitkäkestoisia ongelmia asumisen, työllistymisen,

terveydenhoidon, kulttuurierojen ja kielen kanssa. Riskit ja olosuhteet eivät ole yksinomaan muuttavan yksilön omassa hallinnassa, vaan yleisten sosioekonomisten, kulttuuristen ja ympäristötekijöiden muokkaamia. Vuonna 2010 vain viisi 27:sta EU-maasta tarjosi paperittomille maahanmuuttajille perusterveyspalveluja.

Euroopassa toivotaan työperäistä maahanmuuttoa – mutta työ voi olla haitallista terveydelle

Ihmisoikeusnäkökulmasta maahanmuuttajat, jotka työllistyvät likaiseen, alentavaan ja vaaralliseen työhön, ja jotka elävät epäsäännöllisissä olosuhteissa, ovat hyvinkin eriarvoisessa asemassa vastaanottavan maan kansalaisiin verrattuna. Havaittuja työssä ilmeneviä terveysriskejä ovat esimerkiksi tapaturmat, krooniset hengityselinsairaudet tai kykenemättömyys lukea työturvallisuusohjeita. Mielen terveysongelmat ovat maahanmuuttajien keskuudessa oletettavasti yleisiä, mutta niistä ei välttämättä puhuta ääneen työpaikan menettämisen pelossa. Terveysongelmat voivat olla myös yleisemmin arkaluonteisia. Vaikka tulkkipalveluja olisi saatavilla, asiakas voi kokea palvelutilanteen kiusalliseksi.

Ongelmat kansainvälisen maahanmuuton ei-toivotuissa seurauksissa

Terveyspolitiikka on osa suurempaa globaaliin muuttoliikkeeseen liittyvää dynamiikkaa. Kriittisestä näkökulmasta tarkasteltuna laitton maahanmuutto – ja sen mukanaan tuomat terveys- ja muut ongelmat – nähdään maahanmuuttoa rajoittavien politiikkojen tuloksena. Eurooppa nähdään tällöin linnakkeena, joka pyrkii pitämään muut ulkopuo-

lella. Toisaalta Eurooppaan myös toivotetaan tervetulleiksi terveydenhoitoalan ammattilaisia, kuten sairaanhoitajia. Toisinaan maahanmuuttajista puhutaan miltei marxilaisittain 'hyödykkeinä', joilla on taloudellista vaihtoarvoa. Harvemmin ajatellaan, että esimerkiksi Filippiinien oma terveydenhoitojärjestelmä on kärsinyt siitä syystä, että suuri määrä ammattitaitoisia filippiiniläisiä lääkäreitä ja sairaanhoitajia on siirtynyt muihin maanosiin töihin.

Suomessakin on tarpeen tietää maahanmuuttajien terveydestä yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä

Vaikka Suomessa on nimenomaan aasialaisia maahanmuuttajia suhteellisen vähän moniin muihin Euroopan maihin verrattuna, monet edellä mainitut teemat pätevät myös Suomessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää säännöllisesti tietoa Suomessa asuvan väestön terveydestä, hyvinvoin-

nista ja palveluiden käytöstä. Tietoja tarvitaan, kun suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, palvelujärjestelmää sekä terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimia (www.thl.fi). Myös Sosiaali- ja terveysministeriöstä saa tietoa maahanmuuttajien terveyteen liittyvistä toimenpiteistä (www.stm.fi).

Tutkijatyöryhmätapaaminen: "Social Determinants of migrants' health across Asia and Europe"

Järjestäjät: Asia-Europe Foundation ja Casa Asia; The ASEF Public Health Network, 8–9 maaliskuuta 2012, Barcelona, Espanja (<http://www.asef.org/index.php/projects/themes/public-health/2479-socio-economic-and-cultural-determinants-of-migrants>). Siirtolaisuusinstituutin erikoistutkija Sirkka Komulainen osallistui tapaamiseen tuoden esiin erityisesti lasten terveyskysymyksiä, joita hän on tutkinut Iso-Britanniassa.

Instituutti jäseneksi yksityisarkistoasiain neuvottelukuntaan

Siirtolaisuusinstituutti on nimetty 2.4.2012 päivätyllä kirjeellä yksityisarkistoasiain neuvottelukuntaan. Neuvottelukunnan jäsenyys luo toimivat edellytykset instituutin arkistotoimen kehittämiseksi osaksi laajempaa arkistoalan "perhettä". Toimikausi kestää 1.4.2012–31.3.2015 välisen ajan. Neuvottelukunnan tehtävät ovat: 1) Kehittää valtakunnallista yksityisarkistopolitiikkaa luomalla strategiset linjaukset tasapuolisen ja riittävän aineiston saamiseksi talteen kattavasti yhteiskunnan eri toimijoilta ja eri aikakausilta. 2) Edistää yksityisarkistojen tutkimuskäyttöä osana tutkimusyhteisöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii Kansallisarkiston tutkimusjohtaja Päivi Happonen. Neuvottelukunnassa on puheenjohtajan lisäksi yhdeksän jäsentä.

John Morton –huone vihittiin USA:n suurlähetystössä

USA:n suurlähetystön vierashuone vihittiin 2.3.2012 John Morton –huoneeksi maineikkaan suomalais-taustaisen valtiomiehen kunniaksi. Kuvassa suurlähettiläs Bruce Oreck toivottaa vieraat tervetulleiksi tilaisuuteen. Kuva: Ismo Söderling.